

מַלְעֵשֶׁת
 בְּרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבֵּי
 אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבֵּי עֲקִיבָא וְרַבֵּי
 טַרְפוֹן, שֶׁהָיוּ מְסַבִּין בְּבֵנֵי בְרַק, וְהָיוּ מְסַפְּרִים
 בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם
 וְאָמְרוּ לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית.

It happened that Rabbi Eliezer, Rabbi Yehoshua, Rabbi Elazar ben Azaryah, Rabbi Akiva and Rabbi Tarfon sat reclining [at a *seeder*] in Bnei Brak. They were discussing the Exodus from Egypt all night, until their students came and told them: “Our Masters! The time has come to recite the morning *shema!*”

The Source of the Haggadah

This passage does not appear in the Mishnah, Talmud or Siddur Rav Sa'adiah Gaon. However, it is found in Siddur Rav Amram Gaon and the version of Rambam. The *Tosefta* (10:8) mentions a similar story:

It happened that Rabban Gamliel and the Elders sat reclining in the home of Boethus ben Zunin of Lod and they discussed the laws of Pesach the entire night until the cock crowed. They got up and went to the study hall.

Food for Thought

Why specifically in Bnei Brak?

The Talmud in Tractate *Sanhedrin* (32b) lists the residences of a number of the Sages who appear in our story:

Our rabbis taught: “Justice, justice shall you follow.” Follow the Sages to their academies – Rabbi Eliezer to Lod, Rabbi Yochanan Ben Zakkai to Beror Chayil,

Rabbi Yehoshua to Peki'in, Rabban Gamliel to Yavneh, Rabbi Akiva to Bnei Brak...

Rabbi Eliezer lived in Lod, Rabbi Yehoshua in Peki'in, and Rabbi Akiva in Bnei Brak (Rabbi Elazar was the *nasi* in Kerem B'Yavneh, and he evidently lived there – *Berachot* 27b; afterwards he lived in Zippori – *Tosefta Kelim* 2:1. Rabbi Tarfon evidently lived in Lod – *Kiddushin* 40b). **Why did all the Sages come to Bnei Brak?** Why didn't each

[6] He used to say: A boor cannot be fearful of sin; an unlearned person cannot be scrupulously pious; the bashful person cannot learn, and the quick, impatient person cannot teach; anyone excessively occupied in business cannot become a scholar; and in a place where there are no leaders, strive to be a leader.

[7] He also saw a skull floating on the water; he said to it: 'Because you drowned others, they drowned you; and those who drowned you will be drowned eventually.'

[8] He used to say: The more flesh, the more worms; the more possessions, the more worry; the more wives, the more witchcraft; the more maidservants, the more lewdness; the more manservants, the more thievery. [However] the more Torah, the more life; the more study, the more wisdom; the more counsel, the more understanding; the more charity, the more peace. One who has gained a good reputation, has gained it for his own benefit; one who has gained himself Torah knowledge, has gained himself the life of the World to Come.

[9] Rabban Yochanan ben Zakkai received the tradition from Hillel and Shammai. He used to say: If you have studied much Torah, do not take credit for yourself, because that is what you were created to do.

[10] Rabban Yochanan ben Zakkai had five [primary] disciples. They were: Rabbi Eliezer ben Hyrkanos, Rabbi Yehoshua ben Chanania, Rabbi Yose the Kohen, Rabbi Shimon ben Nesanel, and Rabbi Elazar ben Arach.

[11] He used to enumerate their praises: Rabbi Eliezer ben Hyrkanos is like a cemented cistern that loses not a drop; Rabbi Yehoshua ben Chanania, praiseworthy is she who bore him; Rabbi Yose the Kohen is a scrupulously pious person; Rabbi Shimon ben Nesanel fears sin; and Rabbi Elazar ben Arach is like a spring flowing stronger and stronger.

[12] He used to say: If all the sages of Israel were on one pan of a balance-scale, and Eliezer ben Hyrkanos were on the other, he would outweigh them all. Abba Shaul said in his name: If all the sages of Israel, with even Rabbi Eliezer ben Hyrkanos among them, were on one pan of the balance-scale, and Rabbi Elazar ben Arach were on the other, he would outweigh them all.

[13] He said to them: Go out and discern which is the proper way to which a man should cling. Rabbi Eliezer says: A good eye. Rabbi Yehoshua says:

a murderer. Many victims had never committed such a crime, but Hillel's point was that there is always justice in God's scheme.

9. The dicta in this mishnah denounce excess and overindulgence in life; only extensive Torah study and piety bring beneficial results. While other things might seem desirable to many, they can have an adverse affect on those who pursue them.

10. Worms. One's corpulent body becomes food for maggots in the grave; a denunciation of gluttony.

[10] הוא היה אומר: אין בור ירא חטא, ולא עם האָרץ חסיד, ולא הפָּיִשׁוּ לָמַד, ולא הקפיד מלמד, ולא כל המרבה כסחורה מחזים, ובמקום שאין אנשים השתמל להיות איל.

[11] אף הוא ראה גולגלת אחת שאָפָה על פני המים. אמר לה: „על ראֵטפת אֵטפוף, וסוף מֵטֵיפֵיךָ יִטּוּפוּן.“

[12] הוא היה אומר: מרבה בשר, מרבה רמיה; מרבה נכסים, מרבה ראָגָה; מרבה נשים, מרבה כשפים; מרבה שפחות, מרבה נפיה; מרבה עבדים, מרבה גזל. מרבה תורה, מרבה חיים; מרבה לשיבה, מרבה חכמה; מרבה עצה, מרבה תבונה; מרבה צדקה, מרבה שלום. אִתָּה שֵׁם טוב, קנה לעצמו; קנה לו דבר תורה, קנה לו חיי העולם הבא. אִתָּה רֵבֶן יחנן בן זבאי קבל מהלל ומשפאזי, הוא היה אומר: אם למדת מורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, פי לכה נוצרמת.

[13] המשה תלמידים היה לו לרבו יחנן בן זבאי, ואלו היו: רבי אֵלִיעֶזֶר בן הרקננס, רבי יהושע בן חנניא, רבי יוסי הכהן, רבי שמעון בן נתנאל, רבי אלעזר בן עזריה, רבי אֵלִיעֶזֶר בן עזריה, רבי אֵלִיעֶזֶר בן עזריה.

[14] הוא היה מונה שבתי: רבי אֵלִיעֶזֶר בן הרקננס, בור סוד שאינו מאבד טפה; רבי יהושע בן חנניא, אשרי יולדתו, רבי יוסי הכהן, חסיד; רבי שמעון בן נתנאל, ירא חטא; רבי אֵלִיעֶזֶר בן עזריה, פמיעין המגנב.

[15] הוא היה אומר: אם ידיו כל חכמי ישראל בכף מאונים, ואלעזר בן הרקננס בכף שניה, מכליע את כלם. אבא שאול אומר משמו: אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאונים, ורבי אֵלִיעֶזֶר בן הרקננס אף עמהם, ורבי אֵלִיעֶזֶר בן עזריה בכף שניה, מכליע את כלם.

[16] אמר להם: יצאו וראו איזו דרך טובה שירפק בה האדם. רבי יוסי אֵלִיעֶזֶר אומר: עין טובה. רבי יוסי אֵלִיעֶזֶר אומר: רבי יהושע אומר: חכר טוב. רבי יוסי אֵלִיעֶזֶר אומר: רבי יהושע אומר: חכר טוב.

6. Boor. An uncultivated and uncivilized person has little regard for right and wrong. 7. Witchcraft. This condemnation of polygamy focuses upon the jealousy between rival wives. They may resort to anything — even witchcraft — to gain their husband's affection. 8. Because that is what you were created to do. Intelligence was given you only for the purpose of acquiring knowledge, and you may not become arrogant for having utilized this knowledge any more than a bird may for utilizing his wings to fly (Mesilas Yesharim).

9. That loses not a drop. He retained everything he ever learned. 10. He said to them. Rabban Yochanan to his disciples. 11. Should cling. In order to live meritoriously and inherit the life of the World to Come.

Handwritten notes and a circled number 9 in the top right corner.

סדרה זשים

הנה לא אמרי לי . אחרי שפסק והנה לא אמרי ליה כבילו והנה חזרו כבילו לתלמיד כבודו של דנין : ר"א היה יושב ולומר עם התלמידים כצדק הנקרא מרדחא בקיסרין והנה גם כצדק"מ מה וכשנא זמן לישא כפי לא שללוהו תלמידיו כהנהגה הם מותרים לשהות עם תורה אור

עין משפט

גד מצוה

יב

ה מ"ח ס"ג

המלך הי"ד

פ"ד ס"ה

י"ז

ג מ"ח ס"ג

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

י"ז

ס"ג ס"ג

אנא לא אמרי ליה איתוניה ואנא מלקי ליה ר' אבהו הוה יתיב הניעה עונת כבישתא מדרתא דקיסרין והוה תמן ביתא הניעה עונת כבישתא כפיס לא שארין ליה ענתא דמיכלא אנא ושארין ליה אמר גון על נשיאות כפיס לא שאלתון יתי ועל מיכלא שאריתון יתי כד שמעין כן הוה כל חד וחד מינהון שמש גרמיה וערק אמר ר' ינאי מישמא כתן לראות המלך כד סלק דוקלינוס מלכא להכא חסון לר' חייה מיפסע על קיברייא דצור בנין מיחמניה ר' חזקיה ר' ירמיה ור' חייה בשם ר' יוחנן *מצוה לראות גדולי מלכות לכשתבוא מלכות בית דוד היא יודע להפריש בין מלכות למלכות *מהו שיטמא דכבוד אביו ואמו ר' יסא שמע דאתא אסימיה לבוצרה אתא ושאל לר' יוחנן מהו לצאת אמר ליה מפני סכנת דרכים צא יאם בשביל כבוד אמך איני יודע אמר רב שמואל בר רב יצחק עוד היא צריכה לר' יוחנן אמרתי עליו ואמר גמרת לצאת תבוא בשלום שמע ר' יעור ואמר אין רשות גדולה מואת מהו שיטמא אדם לכבוד הרבים תני *היו שני דרכים כהן מתאימות אחת רחוקה ושבורה ואחת קרובה ושבואה אם היו הרבים הולכים ברחוקה הולך עמין ואם לאו הולך בקרובה מפני כבוד הרבים עד כדון *בשומאה שהוא מדבריהן ואפי' בשומאה שהוא מדבר תורה כן מה דאמר ר' זעירא גדול כבוד הבריות שדוחה למצוה בלית עושה אחת הדא אמרה ואפי' בשומאה שהיה מדבר תורה ר' יונה ר' יוסי גיליאה בשם רבי יוסי בן הנינה : *אין שוארין הלכות לפני מי שתו של בת וזה ר' יוחנן שאל ר' ינאי קומי ערסיה דרבי שמעון בן יוצרק הקריש עולתו לבדק הבית והוא כניב ליה אמר כד הוה מסקין ליה לסידרא וזה ר' ירמיה שאל ר' זעירא קומי ערסיה דר' שמעון דר' שמואל בר רב יצחק והוא מגיב ליה אמר כד הוה רחוק הוה מגיב ליה כד הוה קרוב לא הוה מגיב ליה תני *הבתפים אמרים בנעילת הסנדל ששא יפסק סנדלו של אחד מהן ונמצא סתעכב בני המצוה ר' זעירא שרע בדיבוריה אתון כפי מיוקפוניה ואשכחוניה איניני א"ל מהו איכן יאמר לון דהן דתנינן יהתי יתן אל לבו המוציא מת מצוה הרי זה מיטפל בו וקוברו במקומו איכתי בזמן שמצאו חוין לתחום אבל אם מצאו בתוך התחום הרי זה מביאו במקום הקברות וקוברו *אמר רבי עקיבא כך היתה תחילת תשמישי לפני הכמים פעם ארבעה הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה ונישפתי בו כארבעת מיל עד שהבאתיו למקום הקברות וקברתיי וכשבאתי אצל ר' אליעזר ואצל ר' יהושע אמרתי להם את הדבר אברו לי ער כפ פסיעה ופסיעה שהיית פוסע מעלין לך באליו

לנשיאות כפיס או לא וכשהגיע זמן אכילה שללו הם מותרים לאכול כבה"מ אפי' שיש עם מ' אחר לון כו' כעם עלייהו נשיאות כפיס פשיטא לכם שאינה דוחה שומאה דח"ס דוקא דוחה לכך לא שללם ממני ועל האכילה שאלתם : כד שמעון בן כששמוע שר' אבהו כעם כל אחד ואחד מהתלמידים היה משמש גפסיה וברנה לו לילך לביתו לאכול : כד סלק כשעלה המלך דוקלינס לר' ראו את ר"ח פוסע עלו : מה הקברים שצבור כדי לרחלו : יסא יודע שבת ר"ח יבין ויכיר אח"כ כמה הפרש יש ביניהם : מהו שיטמא אדם לכבוד אביו ואמו . כשומאה דרבנן : ר' יסא שמע . דבאה אמו לבוצרה והוא ח"ל ור' כהן היה : ח"ל אם מפני סכנת דרכים . שיש לאמך לבוא ימידי והנה הולך נגדה כדי ללוחם אל : והם כשביב כבוד חמך שיהיה כשביב כבודי אני יודע שיהיה כיבוד אב דוחה איסור דרבנן או לא : עוד היא נרכה לר' . בתמיה ובי הדבר היה ספק הוא לר' והיו דוחה אל : שהיה מספקא ליה כשביב ציטול לימודו ונדלו תלמוד תורה יוסר מכיבוד אב : אמרתי עליו . וכן אמרתי לרבינו שאין ציטול תורה בהליכתו : ואמר . ר' יוחנן גמרת ללוחם לא ותחזור בשלום : שמוע ר' א' ואמר כו' . סד"א הכי אמר ר"א אני איני אוסרך וימי מתיך אם דעתך נוסה להסיר עשה כדעתך קמ"ל ר"א שאינו כן אלא הפירו וכן משמע כשביב קידושין פי"ג ח"ן רשות גדולה מוחלת . שהרי בירכו : לכבוד רבים . ללוחם : מתאימות . שוות שלכל א' יש מעלה והתכונן : והם לאו הולך בקרובה . אפי' שהיה שומאה אינו חושש מפני כבוד הרבים : עד כדון . מברייתא ליכא למשמע אלא בשומאה דרבנן ועדיין קמיצטיל לן ר' יו גס שומאה דאורייתא דחוקן מפני כבוד הרבים : שדוחה לנשות ל"ת שעה אחת כלומר לפי שעה הוא ר' אבהו והנה חזרו כבילו לתלמיד כבודו של דנין : ר"א היה יושב ולומר עם התלמידים כצדק הנקרא מרדחא בקיסרין והנה גם כצדק"מ מה וכשנא זמן לישא כפי לא שללוהו תלמידיו כהנהגה הם מותרים לשהות עם תורה אור

המנוחה פי"ג ח"ן ר"א

הנה לא אמרי ליה כבילו והנה חזרו כבילו לתלמיד כבודו של דנין : ר"א היה יושב ולומר עם התלמידים כצדק הנקרא מרדחא בקיסרין והנה גם כצדק"מ מה וכשנא זמן לישא כפי לא שללוהו תלמידיו כהנהגה הם מותרים לשהות עם תורה אור

ירב"ן

וע"כ דבוח"ה הוא לררד להיות עליו שער קדוש כעמך והנלחמת מעכבת ז"ל דח"ל להלוי למימר דר"א שמויה הוא סא כפירות ס"ל ר"א דהנלחמת מעכבת כדתימא בכל הטיבא כשביב דף מ"ח ע"ג וביבשמי לקמו

שנויי נוסחאות (ב"ב) מדרתא גזיר מדרתא . (ש"ס) יתי גזיר לי עכורי ששה דוחה ל"ת ועשה והכי נמי כן ע"פ יש לומר דהירושלמי שזכר לזכא כס ל"ת א"ל ששה וזה דלא דמיא היינו משום דלא הוי בעידתא וכמ"ל רב"ל ה"ה סוף גיולה אמר מדרבי רב"ש כשביב מקובלת כ"ל (דף נ' ע"א) מנאר שסבירא ליה להירושלמי דלכא עשה ול"ת י"ש : תני הכתובים אקורים בענינא שמו יפסק סנדלו של אחד מהן ומלא מעכב מן המנוחה . כע"כ הויה כש"ס רוק דף מ' דלמריין ח"ן הרריית ודלוי ודלוי רחלוי לזכוכי שמה בפסחה לו רעושה כגדלו וימיר

ירב"ן

הנה לא אמרי ליה כבילו והנה חזרו כבילו לתלמיד כבודו של דנין : ר"א היה יושב ולומר עם התלמידים כצדק הנקרא מרדחא בקיסרין והנה גם כצדק"מ מה וכשנא זמן לישא כפי לא שללוהו תלמידיו כהנהגה הם מותרים לשהות עם תורה אור

לנשיאות כפיס או לא וכשהגיע זמן אכילה שללו הם מותרים לאכול כבה"מ אפי' שיש עם מ' אחר לון כו' כעם עלייהו נשיאות כפיס פשיטא לכם שאינה דוחה שומאה דח"ס דוקא דוחה לכך לא שללם ממני ועל האכילה שאלתם : כד שמעון בן כששמוע שר' אבהו כעם כל אחד ואחד מהתלמידים היה משמש גפסיה וברנה לו לילך לביתו לאכול : כד סלק כשעלה המלך דוקלינס לר' ראו את ר"ח פוסע עלו : מה הקברים שצבור כדי לרחלו : יסא יודע שבת ר"ח יבין ויכיר אח"כ כמה הפרש יש ביניהם : מהו שיטמא אדם לכבוד הרבים תני *היו שני דרכים כהן מתאימות אחת רחוקה ושבורה ואחת קרובה ושבואה אם היו הרבים הולכים ברחוקה הולך עמין ואם לאו הולך בקרובה מפני כבוד הרבים עד כדון *בשומאה שהוא מדבריהן ואפי' בשומאה שהוא מדבר תורה כן מה דאמר ר' זעירא גדול כבוד הבריות שדוחה למצוה בלית עושה אחת הדא אמרה ואפי' בשומאה שהיה מדבר תורה ר' יונה ר' יוסי גיליאה בשם רבי יוסי בן הנינה : *אין שוארין הלכות לפני מי שתו של בת וזה ר' יוחנן שאל ר' ינאי קומי ערסיה דרבי שמעון בן יוצרק הקריש עולתו לבדק הבית והוא כניב ליה אמר כד הוה מסקין ליה לסידרא וזה ר' ירמיה שאל ר' זעירא קומי ערסיה דר' שמעון דר' שמואל בר רב יצחק והוא מגיב ליה אמר כד הוה רחוק הוה מגיב ליה כד הוה קרוב לא הוה מגיב ליה תני *הבתפים אמרים בנעילת הסנדל ששא יפסק סנדלו של אחד מהן ונמצא סתעכב בני המצוה ר' זעירא שרע בדיבוריה אתון כפי מיוקפוניה ואשכחוניה איניני א"ל מהו איכן יאמר לון דהן דתנינן יהתי יתן אל לבו המוציא מת מצוה הרי זה מיטפל בו וקוברו במקומו איכתי בזמן שמצאו חוין לתחום אבל אם מצאו בתוך התחום הרי זה מביאו במקום הקברות וקוברו *אמר רבי עקיבא כך היתה תחילת תשמישי לפני הכמים פעם ארבעה הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה ונישפתי בו כארבעת מיל עד שהבאתיו למקום הקברות וקברתיי וכשבאתי אצל ר' אליעזר ואצל ר' יהושע אמרתי להם את הדבר אברו לי ער כפ פסיעה ופסיעה שהיית פוסע מעלין לך באליו

שמאי פרק ראשון גדה

שמותיו הוא. פירש"י
שנכרוה וקשה
דמסתמא לא היה מזכיר לשון
שמתא וצמעה גופיה דפרק

זהב (צ"מ דף עו:): אינו מזכיר אלא
לשון צרכה ופירש ר"מ ורשב"ס
דשמתי הוא היינו דהוה מתלמידי
שמאי וכן היתה צירושלמי פרק קמא^א
דטרומות דתנן סאה של תרומה טמאה
שנפלה לתוך מאה של תרומה טהורה
צ"ש אוקרין וצית הלל ממזינן לאחר
שהודו א"ר אליעזר תירוס ומשקף מי
הודה לנמי וקאמר צ"ש לנ"ה א"ר חטי
מתניחין ומההוה קן לאחר שהודו אמר
ר' אליעזר יתרוס ומרוס^ב ומשקף ורבי
אליעזר לאו שמותי הוה צממיה וכן
מפרש בנלפא צימא דרבי מזכיר^ב:

רבי אליעזר אומר הרי היא בחזקת
טהרה. מכאן משמע אשה
שספרה ז' נקיים ונדקה יום ראשון
ויום ז' ומלאה טהורה דחשיב ספירה
רק שדקה עממה יום שפסקה זו
לערב והפסיקה צטהרה ודוקא יום
ז' אבל יום ח' לא ומיהו לכחלה [לא
מועיל] וזריכה^א לצדוק ככל יום:

משום דקילי. אבל תוך כלי
פוסל אוכלין דתרומה
משום דהו מ"ס דכר (שגמ י:).
האוכלין והכלים שנטמאו נמשקין:

ועל
ומשום כבודו דר"א לא מצינן
בהו החזיר את הדבר ליושנן^א אמר רב
יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר
בארבע חרא דאמון ואידך^ב המקשה
כמה תשפה ותהא זבה מעת לעת
דברי ר"א והלכה כדבריו ואידך^ג הוב
והובה שבדקו עצמן יום ראשון ומצאו
טהור יום שביעי ומצאו טהור ושאר
הימים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי
אלו בחזקת טהרה רבי יהושע אומר
אין להן אלא יום הראשון ויום השביעי
בלבד רבי עקיבא אומר אין להם אלא
יום שביעי בלבד ותניא^ד ר"ש ורבי יוסי
אומרים נראין דברי רבי אליעזר
מדברי רבי יהושע ודברי ר"ע מדברי
כולן אבל הלכה כר' אליעזר ואידך^ה
דתנן אחורי כלים שנטמאו במשקין
ר' אליעזר אומר מטמאין את המשקין
ואפילו דחולין^ו ואין פוסלין את
האוכלין ואפילו דתרומה רבי יהושע
אומר מטמאין את המשקין ופוסלין
את האוכלין א"ר יהושע ק"ו ומה
טבול יום חולין אינו דין שפוסל אוכלי
תרומה ורבי אליעזר אחורי כלים
דרבנן וטבול יום דאורייתא ורבנן
מדאורייתא לא עבדינן קל וחומר
דמדאורייתא^ז אין אוכל מטמא כלי
ואין משקה מטמא כלי ורבנן הוא
דגזור גזרה משום משקין דזב
וזבה משקין דעלולין לקבל טומאה
גזור בהו רבנן אוכלין דאין עלולין
לקבל טומאה לא גזור בהו רבנן^ח
ומאי שנא אחורי כלים דנקט משום
דקילי דתנן כלי שננטמאו מאחוריהו
במשקין טמא תוכו אונו אונו ידיו
טהורין ג' נטמא תוכו כולו טמא מאי
קמ"ל שמואל בכלהו תנן הלכתא וכי
תיבא אחורי כלים קמ"ל דלא תנן
וליבא הלכה כר"א באחורי כלים או
אלא הא קמ"ל^ט שאין למודין הלכה
מפי תלמוד ותו ליבא והאיבא דתנן^י
ר"א אומר

הקשה ה"ר רמב"ם^א דנלפא מגלחין (דף עו:)
אכשילין מן מנהיה מהו צממילין מיקו ור' אליעזר
היה מנה צממילין דלמחר מוקף פ' ד' מימות (דף
סג) ואין לומר דלא תש למדוי דהא תלן
מעטלי. (פ' סקל. י"ג)

מתני' והכ"א דיה שעתה. עד כ"ד
חדש שהוא זמן הנקח המינוק
ובגמרא מפרש טעמא^א. שעברו עליה.
שלא רחמה: שלש עונות. מפרש
לה בגמרא^ב: פסוך דקנתה. מפרש
בגמרא^ג: ב"ה אשה. וה"ה ילדה:
מעוברת ומניקה בו. אבל לא עברו
עליה לא ופליג אדרבי אליעזר
ואמ"ק דלמחר לעיל מעוברת
דיה שעמה משידע העובר ומניקה
משנולד: בראייה ראשונה. שרמיה
הכחולה או המעוברת^ד או שרמיה
לחור שלש עונות: אבל בשנייה
משמאה מעת לעת. שהרי חזרה
לקדמותה להיות דמים מלאים צה:
גמ' אין אומרים למי שלא ראה את
החדש שיבא ויעיד. שרמיה: שמותי.
לשון שמחא שהרי צרכוהו דלמחר
צדיקן צהיב צממילין: דמצינן מחינן
זהב (צ"מ דף עו:): הלכך לא עבדינן
כוותיה בצממילין: דמצינן מחינן
בהו. אי עבדי כותיה בצממילין:
המקשה. מחמת ול תוך חמ"ד עשר
יום שצין נדה לנדה וקשה שלשה ימים
רצופין וכל יום רחמה דם וק"ל דלינה
זכה מחמת שלשה ימי קיפו לטעון
שצעה נקיים וקרנן דכתיב כי יזוב
זוב דמה ודרשינן צננות כותים^א דמה
מחמת עממה ולא מחמת ולד ואס
שפחה מן האער שעמדה בלא לער
לאחר השלשה ימים וילדה נתגלה
הדבר למפרע שלא נא הדם מחמת
הולד והרי היא יולדת בזוב וזריכה
שצעה נקיים לצד ימי טומאת לידה
וזריכה שני קרצנות אחד לזוב ואחד
ללידה: וכמה תשפה. תעמוד ותנוח
מנערה לאחר השלשה של קושי ותהא
זכה למפרע מחמת הקושי: מעת
לעת. אס שפחה מחלות היום זה עד
כעת מחר איכא למימר דלאו משום
ולד הוה וקרנן ציה כי יזוב זוב דמה
ופליג ר' יהושע עליה דפרק צננות
כותים^ב: שבדקו עצמן. כשפסקו
מוזנן הולדו לספור שצעה נקיים
בלא רחיה דכתיב וספר לו וגו'
ובדקו עצמן ראשון ושביעי ושאר
חמשה ימים שציתים לא צדקו:
בחזקת טהרה. הולד ותלמיו וסופו
צטהרה וטובל לערב של שביעי:
אלא ראשון ושביעי. וזריכין למנות עוד
חמשה ימים דמוששים שמא ראו צינתים
ומיהו אי הוה ידעה בודלי שרמיה
צינתים סמרה לנקיות הראשון דרחמנא
למחר (וקרא טו) ולאחר טטהר אחר
אחר לכוין שלא תהא טומאה מפסקת
צינתים^ג אבל השתא חששא היא
ומנה לסיווגין: א"א יום שביעי
בלבד. לשמא רחמה ימים שציתים
וסמרה את טטהרת יום הראשון
דכולהו נקיים צעינן^ד דכתיב ואחר
טטהר אחר אחר לכוין שלא תהא
טומאה מפסקת צינתים נמי לאמלעיים
צטהרה אחר רבי יהושע כיון דלמלעיים
חייב לטומאה נקמרה טטהרת יום ראשון:
אחורי כלים. דלמחרין לקמן אחרים
טמאין ותוכו טהור דטומאה נלקט
לדעתו אינשי דמדרבנן היא ולא נטרף
עליה תרומה וקדשים: שננטמאו
במשקין. ומשקין צבדן והוה ראשונים
ולא מטמו כלים מדאורייתא אלא
אז טומאה ראשונה ורבנן הוא דגזור:
משמאין את המשקין. מדרבנן לכיון
דעלולין לקבל טומאה^ה מיטמו כל
הראשונים ופסקו את השני צבולין:
ואין פוסלין את האוכלין. רבנן קמני
דלפילו מפסק לא פסקי דמפרש טעמא
ואיל: טבול יום. שני הוא ואינו
טמא משקה חולין דק"ל כל הפוסל
את התרומה מטמא משקה להיות
מחלה חוץ מטבול יום וטעמא מפרש
צפ"ק דשבת^א

תוספי הרא"ש

ר' אליעזר שמותיו הוא. פרש"י ברכוהו וליגן להוכיח עליו לשון שמתא דבשעת מעשה לא קאמר אלא ברכוהו. ועוד נחיא הכא ולא בעי למיעבד כוותיה משום דאיידי בהטוה ועל עסק טהרות ברכוהו וחישי דלמא אחי למיעבד כוותיה באחרנייתא דטהרות. אבל בירש רבי אליעזר דמליצה גבי מכשירי מילה דקאמר רבי אליעזר שדוחין את השבת וקאמר התם פעם אחת שכתו ולא הביאו כו ופרין ותיבי עבדי כו' אליעזר דהא דר' אליעזר שמותי הוא ומה כן וכי בשבול זה לא יהא הלכה כמותו בשום מקום. ונראה כפי הערוך דשמתי מתלמידי בית שמאי כדאיבא בירושלמי פ"ה דמסכת תרומה גבי סאה תרומה טמאה שנפלה למאה טאה תרומה טהורה דמוכת החם דהורו ב"ש לבייה משום דרבי אליעזר שמותי הוא וקתני דר' אליעזר אומר תירוס וחושף כדברי ב"ה. והכי אייתא נמי במסכתא ירוש' דירושלמי פ"ב ע"פ שהיה מתלמידי רבי"ז כדאיבא במסכתא אבות ורבין יתנון [כן וכאן מתלמידי בית היה כדאיבא פרק יש נחלין קים ליה לתלמודא ובכל דבריו קאי כב"ש ואית מאי נפקא ליה מינה לר' יהושע אי עבדי כוותיה באחרנייתא הא איתו דקאמר אין משגיחין בבח קול. ואמרין סוף פ"ק דביבמות דלמ"ה אין משגיחין בבח קול הרוצה לעשות כמית שמאי וכו'. וי"ל דמ"ה קטבר ר' יהושע הלכה בבית הלל משום דבית הלל רובא. א"ע דבית כחדיו טפי: חדא הא.

מכ
ע
(6) עיי
קל:
ה"ד
(ד) לקו
סמ:
סמ"ח
מ"ו
צרכות
כלים פ
קל:
קט:
(ג) לק
גמ:
(8) וי
ד"ה ד'
ס' ד'
ר ספר
(8) וי
ד"ה ח
קמן
הג
(6) בו
דיה שע
6 שלח
א (הרבה)
הגד
א גמ'
שאין
מפי ת
הרשב"י
שליה
כשהוא
אבל כ
האמור
הלכה
ליב
עד שה
מלכתיק
(בראשית
ינבחות
זקנה כ
לחין ז
שעברו
מחמת
לוקן
ומסן)
הגהו
א הכי
עד שח
נתנה בנו
אר מת
לעת דב
וחכ"א
אלהו
(ג) ובעי
רבי א"ע
צ"ל ב
(גליון)
וכ"ה תו
ד"ה א'
יערך
יערובין
אליעזר
וער"ל ז'
אלעזר
בב"ח
אליעזר
לקמן

אביו ואמו תורבנות^ט, אמר להן^י אף כהני הקדש תכתין^{יא} היא טומאתן, וספר המירם^{יב} שאינו חביבין אינו מטמאין את הידים. וכן אומרין^{יג} צדוקין קובל^{יד} אנו עליכם פרושים שאתם מטהרין^{טו} את הנצוק, אומרין^{טז} פרושין^{יז} קובלין^{יח} א עליכם צדוקין שאתם מטהרין את אמת המים הבאה מניית הקברות. אומרין צדוקין קובלין אנו עליכם פרושים מה^{יט} אם שוריי וחמוריי שאיני חיבי בהן^כ מצו צדוקין קובלין חייב בנזקן, עכדי ואמתי שאני חייב בהן מצומו, אינו דין שאהא חי הרייני^{כא} חייב בנזקן, עכדי ואמתי שאני חייב בהן מצומו, אינו דין שאהא חי בנזקן, אמרו להם לא, אם אמרתם בשוריי וחמוריי שאין בהן^{כב} דעת תאמרן בעכד ואמתי^{כג} שיש בהן^{כד} דעת שאם אקניטנו^{כה} ילך וידליק גדישו של אחר ואהא חי לשלם. וכן אומר מין^{כו} גלילי קובל^{כז} אני עליכם פרושים שאתם כותבין^{כח} המושל עם משה בדת, אומרין פרושין^{כט} קובל^ל אני עליכם פרושים שאתם כותבין^{לא} המושל עם משה בדת, אומרין פרושין^{לב} קובל^{לג} אני עליכם מין^{לד} גלילי שאן כותבין^{לה} את המושל עם השם^{לו}, ולא עוד אלא שאתם כותבין את המושל מלמע ואת השם מלמטן שני, ויאמר פרעה מל^{לז} ה' אשר אשמע בקולו (שמות ה. כ). וכשלי מהו אומר ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים (שם ט. כ).

ט) ה' חרונת. י) ה' לסם. ז) לפי חמת. ח) ה' לונורם. ט) ה' ונמורם. י) ה' ספרים.
 יא) ה' פרושים שאתם חוננים שוריי וחמוריי שריינו ועבדי ופמתי אהוקו פטורין מעי. יב) ה' כנס.
 יג) ה' סר עלי. יד) ה' ונפומי. טו) ה' לקניסם. יז) ה' חמור זנורין. יח) ה' גנמ.
 יט) ה' גנמ. כ) חמורים פרושים. כא) ה' עתיד זנורין. כב) ה' חמורים.

מירם ענינו ספרים יעקים ה' ויסלקם מן העולם, אבל זה שהאדם חייב אם הני כעין קלה^כ, כדרך שקוראין את הבית כהמתו הרי הוא מפושל כחורה לי ינת שו כי יבער איש וכו'^{כא}. שאם אקניטנו אם אראי שמתקבצין בו לכתוב דברים אלו בי אבידן^{כב} וארבינו.

ענינו בית ירידתו ה', ותשובתו רבו יחננו אמרה דרך השפלה והלול בהם, וחוברות כפות, וכבר בארנו כי טעם מה שאנו אומרין שכתבי הקשר מסמאין את הידים הוא כדי לשמור ולהרחיק מזה גורמי אבולן כמו שבארנו בסוף זבים.

[ו] כבר גורמי אבולן כמו שבארנו בסוף זבים. לשון המשנה כל הנצוק טהור ואף על פי שהעמוד הנצוק קצחו מחובר בכלי הטמא, כמו שאנו אומרם במים הראשונים מחובר במקום טהור ואף על פי שראשונים מחובר במקום טמא, וכבר ידעת שהדין אצלנו שהעברים שהיוקו אין בעליהם חייבין לשלם כלל כמו שנתבאר בקמא נשים ועברים וקטנים פניעונו רעה הן שחבלו באחרים וקטנים פניעונו רעה הן שחבלו באחרים

כ) ה' חרונת. כא) ה' לסם. כב) ה' חמת. כג) ה' לונורם. כד) ה' ונמורם. כה) ה' ספרים.
 כו) ה' פרושים שאתם חוננים שוריי וחמוריי שריינו ועבדי ופמתי אהוקו פטורין מעי. כז) ה' כנס.
 כח) ה' סר עלי. כט) ה' ונפומי. ל) ה' לקניסם. לא) ה' חמור זנורין. לב) ה' גנמ.
 לג) ה' גנמ. לד) חמורים פרושים. לה) ה' עתיד זנורין. לו) ה' חמורים.
 לו) ה' גנמ. לז) חמורים פרושים. לח) ה' עתיד זנורין. לט) ה' חמורים.
 ל) ה' גנמ. לא) חמורים פרושים. לב) ה' עתיד זנורין. לג) ה' חמורים.

ובתרופם, מתרופעים^כ, 20 בורפס, בענין תלה^{כא} וטעוה הוא^{כב}, 21 שמת קטן א. 22 מכשירין ותרופה מ"ט, ובמה מקומות כתב רבינו, משקינ^{כג} במקום פ"ה הוא.

להם אל תחישו למיניכם מקובל אני מרבין יחננו בן זכאי ששמע מרבין ורבין מרבין הלכה^א למשה מסיני שעמוון ומואב מעשר^ב עני בשביעית. וכן בו ביום בא יהודה גר עמוני ועמד לפניהם^ג בבית המדרש, ואמר^ד להם מה אני לבא בקהל, אמר לו רבן גמליאל אומר אמה, אמר לו ר' יהושע מותר אתה, אמר לו רבן גמליאל הכתוב אומר לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' גם דור עשירי (דברים כ. ד). אמר לו ר' יהושע וכו' עמונים ומואבים במקומן הן עומדין, והלא^ה כבר עלה סנהריב מלך אשור וכלכל את כל האומות שני ואסיר גבולת עמים ועמדוהיהם שושתי ואוריד כביר יושבים (ישעיה י. יג). אמר לו רבן גמליאל הכתוב אומר ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון (וישעיה מט. י). ועדיין לא לו ר' יהושע הכתוב אומר ושבות את שבות עמי ישראל (עמוס ט. יד) ועדיין לא שבו. והתירוהו לבא בקהל. וכן תרגום שבעזרא ושבעזראל מטמא את הידים. תרגום שכתבו עברית, ועברית שכתבו תרגום, וכתב עברי, אינו מטמא את הידים. לעולם אינו מטמא עד שיכתבו תרגום, וכתב עברי, אינו מטמא את הידים. קובלין אנו עליכם פרושים שאתם אומרין כתיב הקדש מטמאין את צדוקים, ספרי המורים^א אינו מטמאין^ב את הידים. אמר רבן יחננו בן זכאי וכי אין לנו על הפרושים אלא זו כלכל, הרי הן אומרין^ג עצמות חמור טהורים ועצמות יחננו כהן גדול טמאים. אמרו לו לפי חמתן היא טומאתן שלא יעשה אדם עצמות

א) ה' חרונת. ב) ה' לסם. ג) ה' חמת. ד) ה' לונורם. ה) ה' ונמורם. ו) ה' ספרים.
 ז) ה' פרושים שאתם חוננים שוריי וחמוריי שריינו ועבדי ופמתי אהוקו פטורין מעי. ח) ה' כנס.
 ט) ה' סר עלי. י) ה' ונפומי. יא) ה' לקניסם. יב) ה' חמור זנורין. יג) ה' גנמ.
 יד) ה' גנמ. יה) חמורים פרושים. יז) ה' עתיד זנורין. יח) ה' חמורים.
 יט) ה' גנמ. יא) חמורים פרושים. יב) ה' עתיד זנורין. יג) ה' חמורים.
 יג) ה' גנמ. יד) חמורים פרושים. יה) ה' עתיד זנורין. יז) ה' חמורים.
 יז) ה' גנמ. יח) חמורים פרושים. יט) ה' עתיד זנורין. כ) ה' חמורים.

וכבר אז פרש^א ר' אליעזר מבית המדרש בגליל וכתב שארע בניו לבין ההכמים כפי שהזכרנו במילשי דכלים^ב.
 [ו] כיון שכבר נתמלכלו העמים בזמן סנהריב לפי שפוסרם בספרי הבואה^ג שהוא העביר את כל העמים מארץ מרחוקת ממנה נעשו יחוסים העמים אצלנו בלתי ידועים ואין אנו יכולים לעמוד עליהם במקומותיהם. וידוע כי כל השבועים לשון אחרון^ד לבא בקהל מיר חוק מעמוון ומואב ומצרי ואדומי, וכלל הוא אצלנו כל דפרשי מורבא פרשי^ה ולפיכך המירדהו לבא בקהל מיר. ושים לב היאך לא נגעו רבן גמליאל מלבא לבית המדרש באותו היום והוא שהגיער מן הישיבה והועמד ר' אלעזר בן עזריה לידוע^ו, לפני שלא רצה בטתול חורתי.

א) ה' חרונת. ב) ה' לסם. ג) ה' חמת. ד) ה' לונורם. ה) ה' ונמורם. ו) ה' ספרים.
 ז) ה' פרושים שאתם חוננים שוריי וחמוריי שריינו ועבדי ופמתי אהוקו פטורין מעי. ח) ה' כנס.
 ט) ה' סר עלי. י) ה' ונפומי. יא) ה' לקניסם. יב) ה' חמור זנורין. יג) ה' גנמ.
 יד) ה' גנמ. יה) חמורים פרושים. יז) ה' עתיד זנורין. יח) ה' חמורים.
 יט) ה' גנמ. יא) חמורים פרושים. יב) ה' עתיד זנורין. יג) ה' חמורים.
 יג) ה' גנמ. יד) חמורים פרושים. יה) ה' עתיד זנורין. יז) ה' חמורים.
 יז) ה' גנמ. יח) חמורים פרושים. יט) ה' עתיד זנורין. כ) ה' חמורים.

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי

Jerusalem

Yavneh
[יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי]
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי

[יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי]

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי
Pekiin

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי
Lod

יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי
יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נָוִי
Bnei Brak